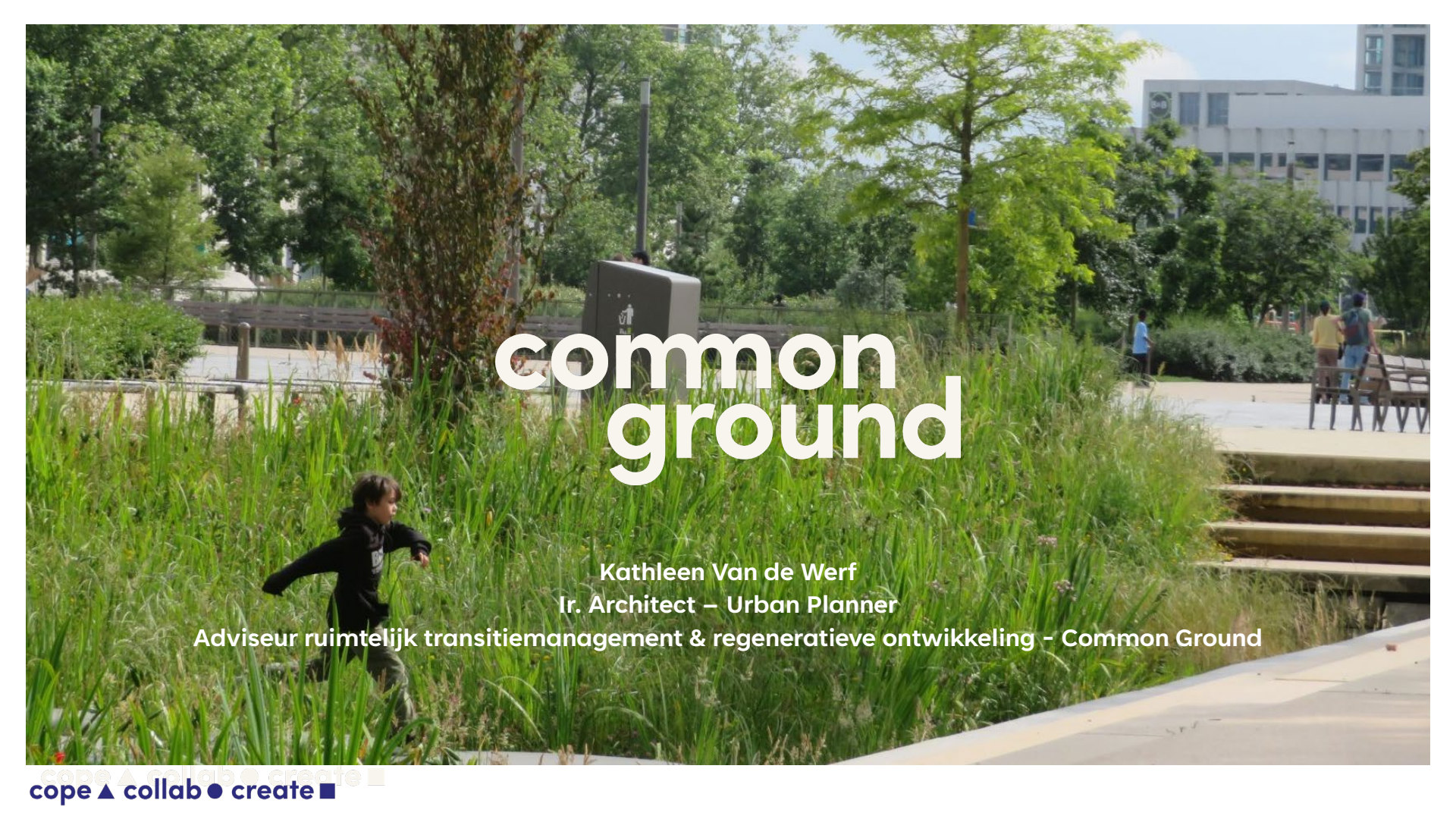

common ground

Kathleen Van de Werf
Ir. Architect – Urban Planner

Adviseur ruimtelijk transitiemanagement & regeneratieve ontwikkeling - Common Ground

Toekomstbestendige nazorg

Van risicobeheersing naar systeemherstel

20 januari 2026

Paradigma shift

Earth Overshoot

- We consumeren vandaag meer grondstoffen dan de aarde kan leveren

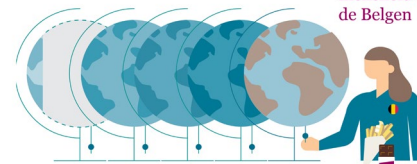
Binnen planetaire grenzen blijven

- Belangrijke elementen die de aarde in balans houden respecteren: het klimaat, biodiversiteit en de watercyclus

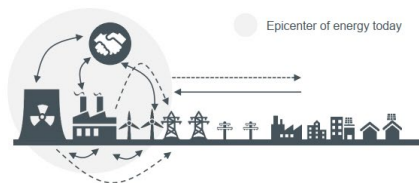
Gezamenlijk evolueren:

- Van een lineaire naar een circulaire economie: anders consumeren en produceren
- Van een consument georiënteerde naar een prosument gerichte energieproductie
- Naar een integraal waterbeheer als antwoord op overstromingen en droogte
- Naar biodiversiteit- en natuurherstel

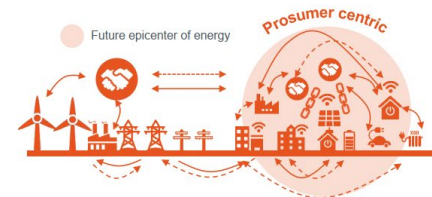
Het zou
4,1 AARDES
kosten als de
mensheid leefde zoals
de Belgen

circulaire transitie

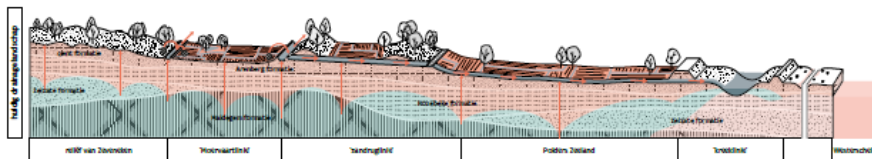

Generation follows consumption

Demand will follow generation

energietransitie

Integraal watermanagement

Grote impact op ruimtelijke planning & beleid

Waarom blijven we bouwen in overstromingsgevoelig gebied?

Bosbranden in Zuid-Frankrijk: 400 hectare bos verwoest, regering roept extra brandweerlieden op

Zoektocht naar ruimte voor bedrijvigheid - bedrijventerreinen zijn niet toekomstbestendig

Uitgeput, vervuild, verwaarloosd: het drama van het Europese grondwater

Het kerkje van het Spaanse Sant Roma de Sau. In 1962 deels onder water gezet door een stuwmeer, nu weer volledig boven water. — © Thibaut Durand

‘Onzichtbare rekening van inactie rond klimaat en natuur: wie betaalt als verzekeringen afhaken?’

Koen Stuyck

Beleidsverantwoordelijke financiering en economie WWF • 15-01-2026, 11:08 •
Bijgewerkt op: 15-01-2026, 14:23 • 3 min leestijd

Wanneer wereldleiders, CEO's en experts zich op 19 januari verzamelen op het Wereld Economisch Forum, zal het Global Risks Report – dat enkele dagen eerder verschijnt – opnieuw weinig verrassingen bevatten. Net als in 2025 zullen extreme weersomstandigheden bovenaan de wereldwijde risicoranglijst staan. Wat wél dreigt te ontbreken in het publieke debat, is de vraag die steeds urgenter wordt: *wie draait op voor de schade wanneer deze risico's zich manifesteren, en verzekeringen niet langer volgen?*

Daphne Reinehr trok naar zones met asfalt en groen in de stad. © rr

Raadslid meet temperatuur van asfalt en groenzones tijdens hittegolf: bodemtemperatuurverschillen lopen op tot meer dan 25 graden Celsius

MORTSEL Het weekend biedt de gelegenheid om een beetje af te koelen van de tweede hittegolf. De afgelopen warme dagen zetten Daphne Reinehr (Groen Vooruit) ertoe aan om de bodemtemperatuur in Mortsel eens te gaan meten. "Ik krijg vaak de vraag waarom we zoveel

Verder dan 'streven' naar duurzaamheid'

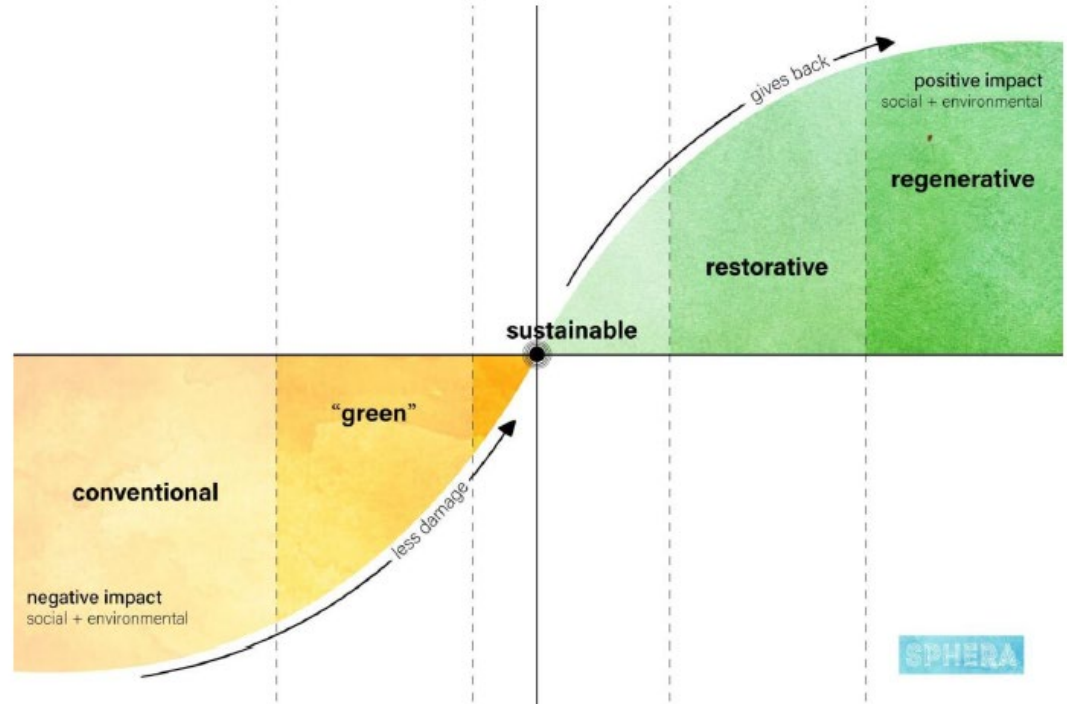
niet enkel te focussen op het minimaliseren van schade, maar met z'n allen verder gaan naar een herstel van natuur en samenleving

De duurzame weg

- Afval minimaliseren
- Uitstoot verminderen
- Verbruik terugdringen
- Fossiele brandstoffen uitfaseren
- Duurzame materialen gebruiken

De regeneratieve weg

- Herstel van bossen
- Behoud en herstel van biodiversiteit
- Ruimte voor water en natte natuur
- Implementeren van een circulaire economie
- Lokale gemeenschappen helpen om veerkrachtiger te worden
- Creëren van systeemverandering en onderliggende oorzaken aanpakken

Alles komt samen in bodem

Natuurlijke ecosysteemdiensten van bodem

- Koolstofopslag
 - klimaatopwarming
- Regulatie water- en bodemkwaliteit
 - reinigend vermogen van de bodem
- Klimaatregulatie
 - regularisatie van hittestress
- Regulatie overstromingsrisico's
 - sponswerking van de bodem door infiltratie en buffering
- Bodemvruchtbaarheid – nutriëntencyclus
 - vermogen om voedingsstoffen om te zetten
 - habitat voor organismen
- Draagkracht voor infrastructuur

Bron: FAO, 2015

Nazorg vandaag

Gericht op risicobeheersing

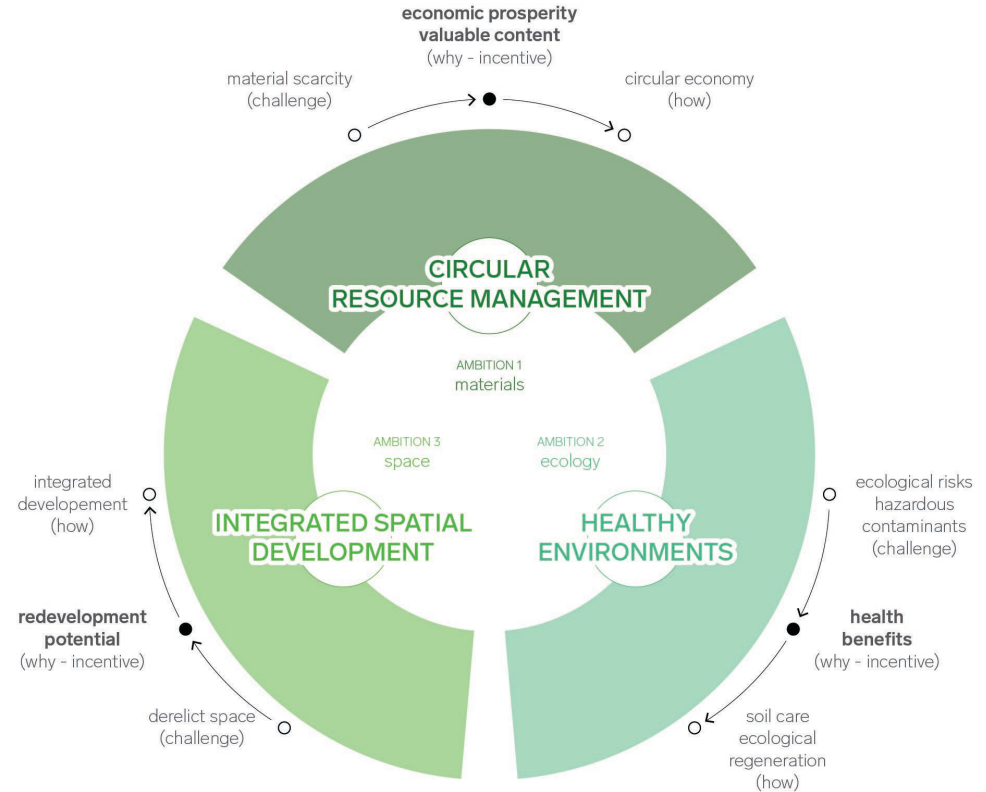
- Ecologische en gezondheidsrisico's
- Waardevol stortafval
- Geïntegreerde sanering in functie van ruimte voor herontwikkeling

Technisch en sectoraal benaderd

- Probleem / oplossing

Reactief

- Eindpunt van een traject

Nazorg als kantelmoment

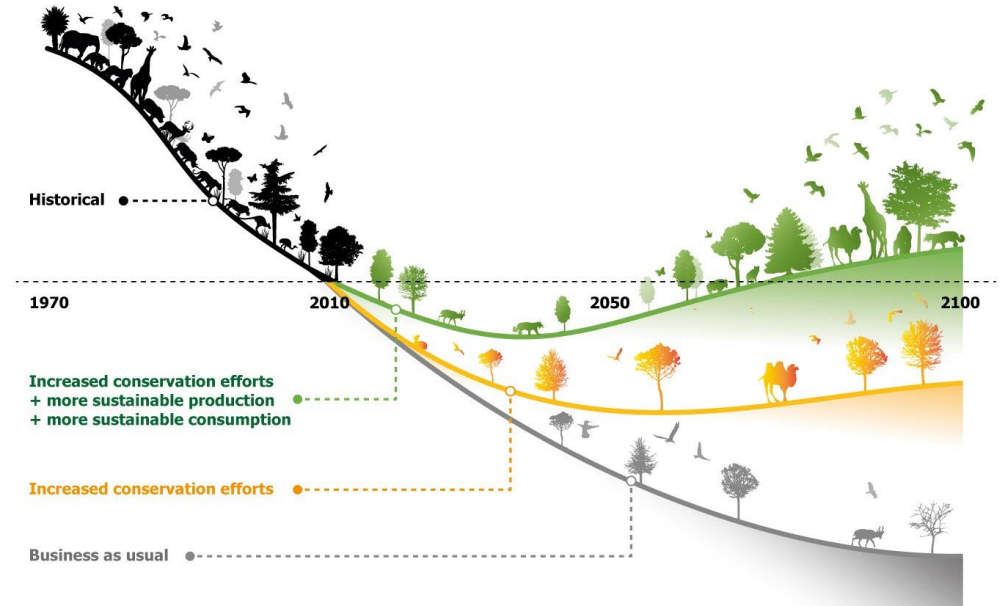
Startpunt voor systeemherstel

- een gezonde bodem als onderlegger voor klimaatadaptatie en natuurherstel

Geïntegreerde benadering van bodemzorg en ruimtelijke planning

Aanpak bodemverontreiniging vanuit een bredere bodemzorgblik

- gericht op de bodemuitdagingen in functie van een toekomstbestendige leefomgeving

This artwork illustrates the main findings of the article, but does not intend to accurately represent its results (<https://doi.org/10.1038/s41586-020-2705-y>)

Bron: <https://doi.org/10.1038/s41586-020-2705-y>

Klimaat regulerend
vermogen van bodem
maximaal inzetten om de
uitdagingen van droogte
en wateroverlast aan te
pakken.

Bomen groeikansen geven

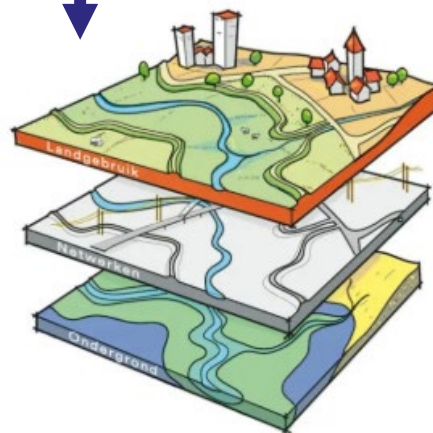
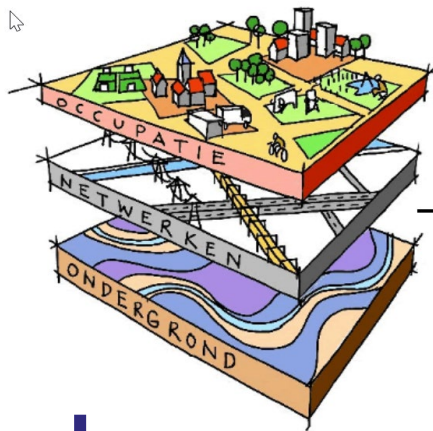
Sterke link tussen
bodemgesteldheid en de
slaagkansen van
biodiversiteit en
natuurherstel

- In de stad
- In buitengebied

Bodem-water sturend omgevingsbeleid

Omgevingsbeleid houdt rekening met de draagkracht van het bodem- en watersysteem

- Vertrekken vanuit het oorspronkelijke natuurlijke systeem – de fysische structuur als belangrijke onderlegger
- Ruimtelijke projecten waarbij gezonde bodem en water worden gezien als waardevolle grondstoffen

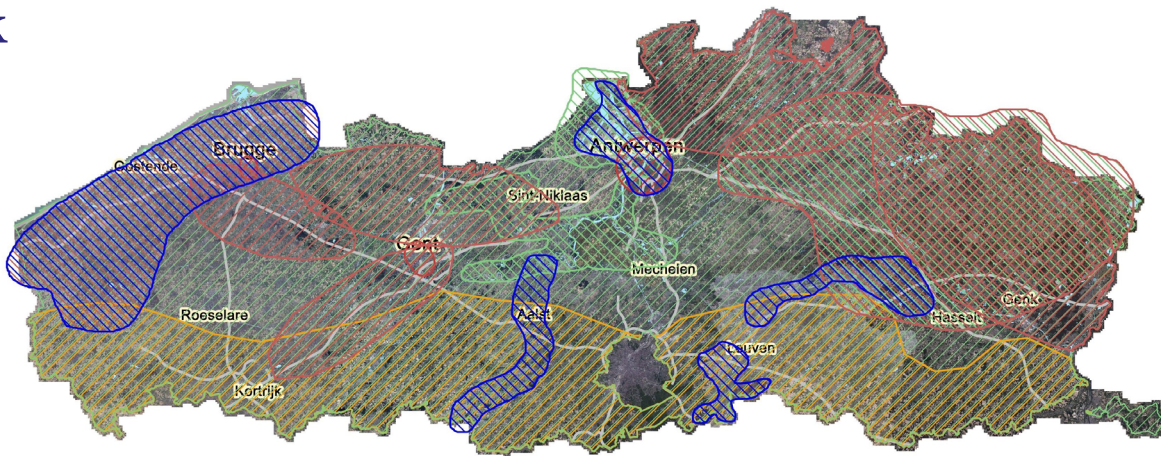

Bron: Deltares, Bosch Slabbers, Sweco, 2021

Gebiedsgerichte aanpak

Strategische gebiedsontwikkeling in gebieden met één of meerdere bodem-gerelateerde problematieken / unieke capaciteiten

- Gebieden wapenen tegen erosie en wateroverlast
- Gebieden met hoge koolstofstocks vrijwaren
- Dekzandruggen als ‘waterbatterij’ van Vlaanderen

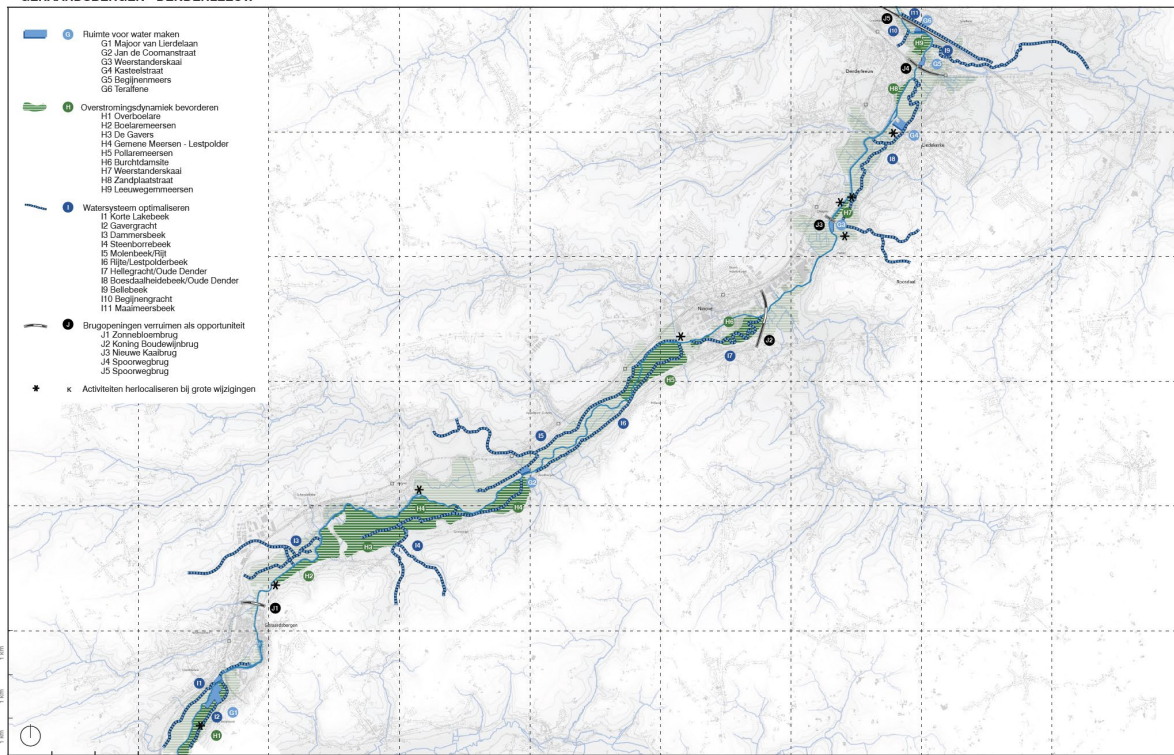

Synthesekaart bodem-ruimtegerelateerde uitdagingen

- Erosie
- Wateroverlast
- Droogte
- Dekzandruggen en plateaus - hieraan grenzend: valleiflanken
- Veenherstel en beek- en valleierstel
- Koolstofopslag
- Klimaat: veen- en wetlandherstel
- Gebiedsdekkend: bodemzorg

Strategisch plan Ruimte voor water Dendervallei

- DE VALLEI HERSTELLEN GERAARDSBERGEN - DENDERLEEUV

Herstel van de sponsfunctie van het valleigebied van de Dender

Integrale benadering van waterbeheer

- Afstroom vermijden / verharding beperken
- Vertraagd afvoeren
- Infiltratie en buffering bevorderen
- Aanleg van voldoende waterreserves bovengronds en ondergronds

Nazorg als onderdeel van een breder systeemherstel

Inbedding van nazorg in ontwerp- en planningsprocessen

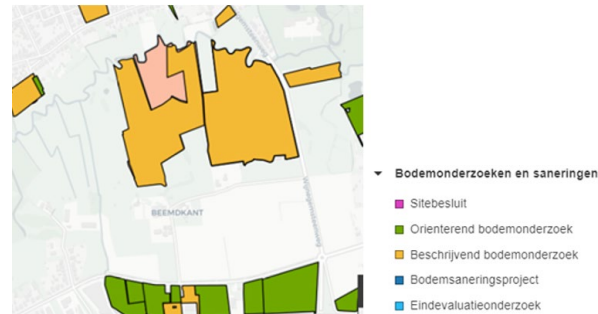
Verontreiniging is vaak 'bottleneck' voor ruimtelijke planners en ontwerpers

- Door onvoldoende kennis van het bodem-watersysteem worden kansen gemist

Verontreiniging: van obstakel naar kans

- Samenwerking tussen experts bovengrond en ondergrond

Obstakel	Kans
• bv. ontgraving t.h.v. verontreiniging vermijden • verontreiniging = knelpunt	• bv. ondergrondse parking voorzien t.h.v. te ontgraven verontreiniging • bodem reeds op kleine schaal sturend • door te trekken naar groter schaalniveau

Bron: BUUR Part of Sweco

Hemiksem Brownfield (Sweco)

SERVICES	+	TRANSITION ORIENTED INTEGRAL APPROACH	+	SUSTAINABILITY IMPACT
INFRA Upperstructures Sewer network Water treatment		—		100% Recuperated + treated greywater
WATER MANAGEMENT Water concept park Water concept construction areas		Healthy & safe environment		6000m³ Buffering for Flooding-Drought
INDUSTRY Grey water treatment		Climate resilience		— E kW
ENERGY & SOIL Soil sanitation ATES (KWO) Elektricity (Project) MER		Energy transition		— CO²
URBAN PLANNING RUP (Plan) MER Ecosystem services Forest compensation study		Circularity		- 45% Drinking Water
				Biodiversity

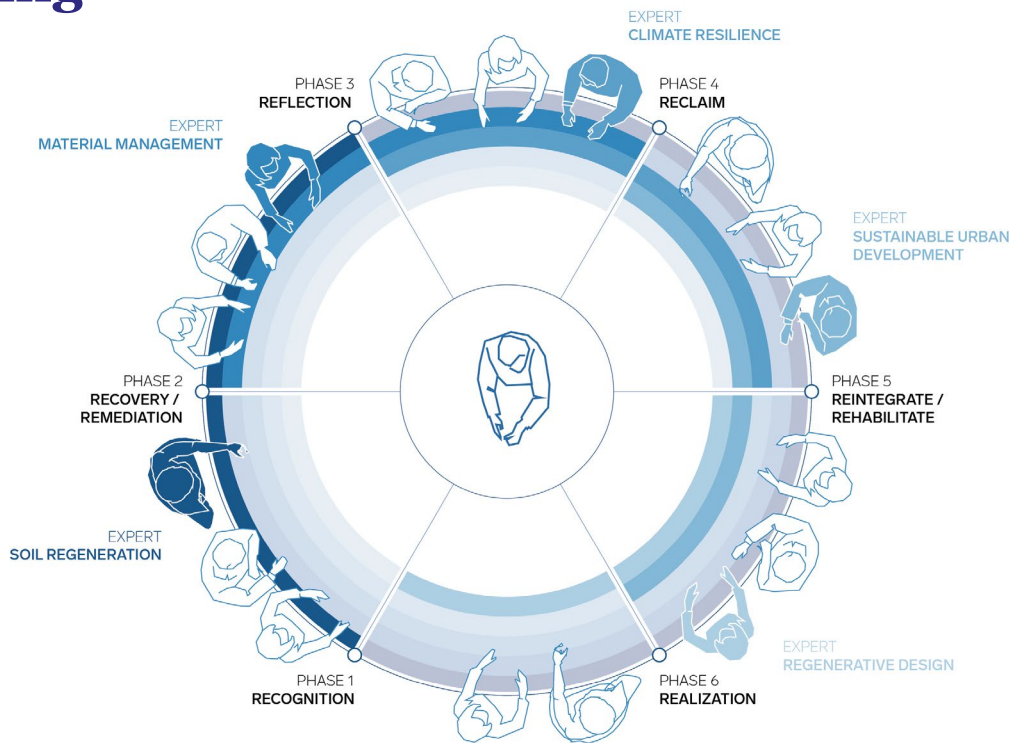

**“Bodem is geen aparte sector.
Bodem is de plek waar transities
elkaar kunnen raken.”**

Interdisciplinaire samenwerking

- Uit de eigen silo stappen – naar een gezamenlijke transitieagenda
- Meer holistische benadering van bodemzorg
- Bodemzorgreflex integreren in elke fase van een plannings- en projectproces
- Complexiteit omarmen
- Sterk stakeholder management: juiste expertise betrekken op het juiste moment in nazorgprocessen en ruimtelijke projecten

GARFIELD Jim Davis

kathleen.vandewerf@common-ground.eu

